

מזיכרונותיו של זאכאר טרובאקוב על הימים הראשונים של כיבוש

קייב.

...זה היה המצב בימים הראשונים של הכיבוש. הרדיו נדם והעיר מלאה שמועות ושמועות
סותרות.

כעבור שבוע לערך תלו השלטונות החדשים צו, הבוזר כאש בעצמותי עד היום הזה. אני זוכר
שהצו הודפס על גבי נייר מכוער, ושמותיהם של רחובות קייב עוותו. הצו הודפס ברוסית,
באוקראינית ובגרמנית. תלשתי עותק אחד של הצו הנורא הזה ושמרתיו. במקרה מצאתי
אותו אחרי המלחמה:

כל יהודי קייב והסביבה חייבים להתייצב ביום שני, 29 בספטמבר 1941, בשעה
שמונה בבוקר בפינת הרחובות מלניקוב ודוקטריב (ליד בית הקברות). עליהם להביא
עמם מסמכים, כסף ודברי ערך, וכן בגדים חמים, לבנים וכו'.
מי מהיהודים שלא ימלא אחר הצו וייתפס במקום אחר – יוצא להורג. כל אזרח
שייכנס לדירות שהיהודים יפנו ויקח מחפציהם – יוצא גם הוא להורג.

בעלון בשפה האוקראינית מצוין התאריך: 28 בספטמבר 1941.
הדעה המקובלת היא שכל יהודי קייב אכן מילאו אחר הפקודה כלשונה, ומשם הובלו לבאבי
יאר. אין זה נכון. אני עצמי לא התייצבתי במקום המיועד, וגם שכנעתי רבים אחרים לא ללכת.
סיפרתי על כל מה שעוללו הגרמנים ליהודי מינסק, בירת ביילורוסיה. כפי שקורה לפעמים,
האנשים הקשיבו לי אבל לא שמעו. הם אמרו לי שאין להם איפה להסתתר, במיוחד מי שהיו
מטופלים בילדים קטנים. אחדים כלל לא האמינו בסכנה האורבת להם.
שוחחתי ברחוב עם רופאת ילדים יהודייה והצעתי לה שתציל את עצמה מן הברבריות הזאת,
וגם אמרתי לה כמה מילים של עידוד. אמרתי לה שהיא עוד תזכה לרפא ילדים, אמנם לא את
אלה – ורמזתי על המודעה המתועבת שהיתה תלויה על העמוד.

מקור: זאכאר טרובאקוב, הסוד של באבי יאר, יד ושם, ירושלים 2003, עמ' 19.